

Študijná príručka: Stredná Afrika

Kvíz: Overte si svoje vedomosti

Pokyny: Odpovedzte na každú z nasledujúcich desiatich otázok v rozsahu 2-3 viet na základe poskytnutého študijného materiálu.

1. Prečo sa Konžská panva nazýva „zelené srdce Afriky“ a aké rieky ju odvodňujú?
2. Popíšte typické vlhké rovníkové podnebie, ktoré prevláda v centrálnej časti strednej Afriky.
3. Vysvetlite, prečo sa mení nadmorská výška Kamerunského vrchu a čím je tento vrch ešte výnimočný?
4. Čo je deforestácia a aké sú jej dôsledky pre Konžský dažďový les a jeho živočíchy?
5. Uvedte aspoň dva hlavné zdroje príjmov hospodárstva Konžskej demokratickej republiky a vysvetlite, prečo je v krajine pomalý rozvoj cestovného ruchu.
6. Aký je význam rieky Kongo pre obyvateľstvo regiónu, okrem toho, že je zdrojom vody?
7. Popíšte problémy, ktorým čelia vnútrozemské štáty Čad a Stredoafriická republika.
8. Aké tropické ochorenia prenášané komármi sú spomenuté v texte a ako sa prejavuje malária?
9. Prečo bol rok 1960 symbolicky pomenovaný „rok Afriky“ a ktoré európske štáty kolonizovali strednú Afriku?
10. Kto sú Pygmejovia a aké sú možné príčiny ich nízkeho vzrastu?

Kľúč správnych odpovedí

1. Konžská panva je pre svoju bujnú vegetáciu nazývaná „zelené srdce Afriky“. Týmto rozsiahlym územím pretekajú desiatky riek, ktoré sa veľaúrovňovo zlievajú do rieky Kongo. Dno panvy je pokryté hrubými riečnymi sedimentmi.
2. Vlhké rovníkové podnebie sa vyznačuje absenciou striedania ročných období, keďže zrážky sú rozmiestnené rovnomerne počas celého roka. Prší často a výdatne, pričom ročný úhrn zrážok dosahuje 1 500 až 2 000 mm a teploty sa celoročne pohybujú okolo 25 °C.
3. Nadmorská výška Kamerunského vrchu sa mení vplyvom sopečnej činnosti na jeho vrchole, kde sa po výbuchu v roku 2000 vytvorili krátery. Tento vrch je zároveň najaktívnejšou sopkou strednej Afriky a najdaždivejším miestom Afriky.
4. Deforestácia je odlesňovanie, ktoré v súčasnosti pozmenilo polovicu Konžského dažďového lesa. Jej dôsledkom je ničenie prirodzeného prostredia pre živočíchy, ako sú napríklad kriticky ohrozené gorily horské, ktoré strácajú svoj životný priestor a boli lovené pytlíkmi.
5. Konžská demokratická republika je bohatá na nerastné suroviny, pričom jej hospodárstvo sa opiera najmä o ťažbu diamantov, zlata, medi a kobaltu (v roku 2021 produkovala 72 % svetovej ťažby). Cestovný ruch sa tu rozvíja veľmi pomaly, čo brzdí vysoká miera organizovaného zločinu.
6. Rieka Kongo a viaceré jej prítoky sú splavné niekoľko stoviek kilometrov do vnútrozemia. Vďaka tomu uľahčujú obyvateľstvu pohyb v rámci hustého porastu dažďového lesa, čo je kľúčové pre dopravu a obchod.
7. Čad a Stredoafriická republika sú chudobné vnútrozemské štáty. Trápia ich zlá bezpečnostná situácia s hrozbami terorizmu, zlý stav ciest, vysoká negramotnosť a nezamestnanosť, nedostatok úrodnej pôdy a časté suchá.
8. Text spomína maláriu, žltú zimnicu, vírus Zika, horúčku Dengue, západonílsku horúčku a chikunguny. Malária sa prejavuje príznakmi zameniteľnými s chrípkou, ale horúčka má rytmický priebeh a pri neliečení vedie k poškodeniu orgánov a smrti.
9. Rok 1960 dostal názov „rok Afriky“, pretože v tomto roku získala nezávislosť väčšina afrických štátov. Predtým bol región strednej Afriky rozdelený medzi európske koloniálne mocnosti: Francúzsko, Portugalsko, Španielsko, Belgicko a Nemecko.

10. Pygmejovia sú etnická skupina žijúca na území štátov rovníkovej strednej Afriky, známa nízkou priemernou výškou dospelých (približne 150 cm). Príčinou môže byť nedostatok svetla v dažďovom lese (a tým aj vitamínu D), nedostatok vápnika v pôde alebo špecifický gén.

Otázky na esej

1. Analyzujte vplyv geografickej polohy (prímorská, ostrovná, vnútrozemská) na hospodárstvo a rozvoj vybraných štátov strednej Afriky na základe informácií v texte.
 2. Porovnajte prírodné podmienky a krajinu v oblasti rovníka (Konžská panva) s najsevernejšími časťami strednej Afriky (okolie Čadského jazera). Zamerajte sa na podnebie, vodstvo a vegetáciu.
 3. Diskutujte o hlavných spoločenských a ekonomických výzvach, ktorým čelia štáty strednej Afriky, ako sú kriminalita, chudoba, choroby a závislosť od ťažby nerastných surovín.
 4. Vysvetlite význam a dopady ťažby prírodných zdrojov (ropa, drevo, nerastné suroviny) na ekonomiku a životné prostredie v štátoch ako Kamerun, Gabon, Angola a Konžská demokratická republika.
 5. Opíšte biodiverzitu Konžského dažďového lesa a analyzujte hrozby, ktorým čelí, vrátane deforestácie a pyliactva, s osobitným zameraním na ochranu ohrozených druhov, ako sú gorily horské.
-

Slovník kľúčových pojmov

Pojem	Definícia
Adamauská vysočina	Náhorná plošina vo výške 1 000 – 1 500 m n. m., z ktorej sa vypínajú osamotené štíty.
Boyomské vodopády	Kaskáda vodopádov na jednom z prítokov rieky Kongo, známe aj ako Stanleyho vodopády.
Čadské jazero	Jazero v suchej časti strednej Afriky, ktoré je dôležitým zdrojom vody, no jeho plocha sa za posledných 60 rokov zmenšila o viac ako 95 %.
Deforestácia	Odlesňovanie; proces klčovania lesov, ktorý v strednej Afrike výrazne pozmenil dažďový les.
Gorila horská	Jeden z najohrozenejších živočíchov na svete, ktorého prirodzený priestor sa nachádza v Konžskom dažďovom lese, napríklad v NP Virunga.

Kamerunský vrch	Najvyšší bod strednej Afriky a zároveň jej najaktívnejšia sopka. Jeho nadmorská výška sa mení vplyvom sopečnej činnosti.
Kaučukovník	Strom poskytujúci živicu kaučuk, z ktorej sa vyrába prírodná guma, vhodná aj na výrobu žuvačiek.
Kolonizátor	Štát, ktorý si podmanil cudzie územie, obyčajne menej rozvinutú krajinu.
Kongo (rieka)	Druhá najvodnatejšia rieka sveta a druhá najdlhšia rieka Afriky, ktorá ako jediná veľká rieka dvakrát preteká cez rovník.
Konžská panva	Nízko položená oblasť, ktorá zaberá väčšinu územia strednej Afriky. Pre svoju bujnú vegetáciu je nazývaná „zelené srdce Afriky“.
Malária	Najčastejšie a najrozšírenejšie tropické ochorenie prenášané komármi, prejavujúce sa horúčkou s rytmickým priebehom.
Nyiragongo	Stále aktívna sopka v Konžskej demokratickej republike s výškou 3 470 m n. m.
Pico Cao Grande	Pôsobivý prírodný skvost na ostrove Svätý Tomáš, skalná ihla vysoká 663 m n. m., obklopená dažďovým lesom.
Pygmejovia	Etnická skupina známa nízkou priemernou výškou dospelých (cca 150 cm), žijúca v dažďových lesoch strednej Afriky.
Rok Afriky	Symbolické pomenovanie pre rok 1960, kedy väčšina štátov strednej Afriky získala nezávislosť od európskych kolonizátorov.
Tibesti	Sopečné pohorie v severnej časti strednej Afriky, ktoré je najvyšším pohorím v púšti Sahara.

Žltá zimnica

Tropické ochorenie prenášané komármi, často od opíc, ktoré sa prejavuje horúčkou, bolesťami a zožltnutím kože.